

נושא המזון - תהליך ההלמידה

לפני שהתחלתי ללמד את הנושא היו לי מטרות מסוגים שונים שרציתי להשיגן לדוגמא-

❖ מטרות הקשורות לתוכן הנושא – חשיבות אכילה נבונה, הכרת אבות המזון וחשיבותם וכו'...

❖ מטרות הקשורות לתלמידים – לפתח את התלמידים כלומדים עצמאיים.

❖ מטרות הקשורות להערכה שלי ושל התלמידים – מאחר ונושא זה נלמד לאחר מחצית השנה, רציתי לבדוק דרך נושא זה האם התלמידים מצליחים ליישם ולהשתמש בכלים שלמדנו עד כה, מבחינת סוגות הכתיבה (פרסומת, כתבות, סיפורים, קטעי מידע שאלון וכו'...) שאותן פגשנו במהלך השנה וכן מבחינת העבודה במחשב – האם התלמידים אכן יכולים להשתמש וליישם את הנלמד בתוכנות השונות שנלמדו עד כה (Word, Excel, PowerPoint, וצייר).

❖ מלבד יישום והערכה של הנלמד הצבתי לעצמי מטרה נוספת להרחיב את הידע במיומנויות המחשב השונות כגון – גלישה באינטרנט. כאמור היו לי מטרות וידעתי מה אני רוצה ללמד ובאילו כלים אך לא תכננתי לפרטים את דרך העבודה והלמידה שלי ושל התלמידים.

לעומת נושאים אחרים אותם אני מתכננת מראש מה נלמד? כיצד ובאילו כלים? כיצד נעריך? בלימוד נושא זה התלמידים היו שותפים מלאים להחלטות בלימוד הנושא.

בתחילת הנושא נחשפנו למושגים הקשורים לנושא המזון – התלמידים הוציאו את המושגים מתוך חקר אריזות מזון, בניית מפה מקושרת והוצאת מושגי הגרעין מתוך המפה. כמו כן התלמידים הביאו מקורות למידה נוספים (ספרים, תמונות...) בנוסף לאריזות המזון ששימשו מקור מידע בסביבה הלימודית, לאחר שהתלמידים נחשפו מעט לנושא שאלתי אותם מה הם היו רוצים ללמוד במהלך לימוד הנושא, רוב התשובות היו קשורות למסעדות, סוג המזון, חשיבות המזון... מתוך התשובות הגענו ביחד לכך שנכין בכתה מסעדה משלנו, מסעדה שתציע ארוחות מאוזנות, יהיו בה מלצרים, אורחים וכו'... וכמובן גם תפריטים. ומכאן תהליך הלמידה החל לזרום.

מלבד הייחוד של לימוד הנושא שנעשה בשיתוף התלמידים ביחד החלטנו מה? וכיצד? לאופן הלמידה ייחוד נוסף, כאמור בתחילת הנושא אנו - אני והתלמידים הגדרנו לנו מראש מה אנו רוצים, הגדרנו את היעד – הכנת תפריטים הכוללים ארוחות מאוזנות, זהו בעצם תהליך כתיבה לטווח ארוך כלומר על מנת להגיע אל היעד שהגדרנו עלינו לרכוש בדרך ידע ובסוף ליישמו. (בדרך למידה זו התלמיד מתפתח כלומד עצמאי, היודע לקראת מה הוא הולך והיודע לתכנן את מעשיו ולבקרם כשצריך.)

כאמור התלמידים היו שותפים לתכנון ולביצוע לאורך כל הדרך, הם בחרו והגדירו את היעד והיו שותפים לכל צעד.

כבר בתחילת הדרך עמדנו ב"פרשת דרכים" רגע איך נכין את התפריטים האם אנו יודעים מהי ארוחה מאוזנת? האם אנו יודעים מהו בכלל תפריט וכיצד הוא נראה? למי בכלל אנו מכינים את התפריטים??

כל אחת מהשאלות זימנה את התלמידים למפגשי קריאה וכתובה של סוגות כתיבה שונות ודרכי למידה שונות ושימוש בתוכנות שונות.

התחלנו מהשאלה – מהי בכלל ארוחה מאוזנת?

בכדי לענות על השאלה הזו התלמידים נפגשו עם מקורות למידה שונים : עיתונים, עלוני מידע מקופות החולים, ספרים, ראיון... התלמידים קראו, הוציאו מידע והיבנו את הידע שלהם בצורות שונות (סיפורים, טבלאות, קטעי מידע, פרסומות וכו').

דרך עבודה זו זימנה לי ולתלמידים מפגשי עבודה שונים ע. בקבוצות סביב טקסטים/ התערבות בכתיבה, ע. בזוגות, הקניות מול מחשב בהתאם לצרכים האישיים, מליאות וכו'... עבודה אישית, הוראת עמיתים וכו'.

הייתה הפריה בין התלמידים בינם לבין עצמם, למשל – כל מס' תלמידים התבקשו לבחור את אחד מאבות המזון, לחקור עליו, להוציא את המשפט החשוב ביותר ולפרסמו בפני חברי הכתה, כאן הייתה הפריה הדדית, על התלמידים הייתה מוטלת האחריות של לימוד חבריהם לכתה על אבות המזון שהם לא חקרו ולמדו (כפי שאמרתי כל אחד חקר רק על אחד מאבות המזון).

התלמידים התנסו כאן בכתיבת פרסומת, סוגה שנלמדה בתחילת השנה, וכן הם השתמשו ב - PowerPoint תוכנה שעבדו בה לפני כן על מנת להכין מצגת המשווקת את הפרסומת שלהם.

במקרה זה לדוגמא ערכתי הקניות חיזוק לתלמידים שגילו קושי בהכנת מצגת ובמקרים מסוימים הצמדתי ילדים הבקיאים יותר בהכנת מצגת לילדים הזקוקים לחיזוק.

היו גם למידות מזדמנות לדוגמא תלמיד מסוים הגיע עם דף שאמא שלו כתבה לו – כיצד מנקדים במחשב, תלמיד זה לימד את חבריו לנקד, דבר שאני לא הקניתי בכלל בכתה.

לאחר שהתלמידים פרסמו את אבות המזון נערך ביניהם דיון – מה חשוב יותר ?
ויטמינים? פחמימות? חלבונים? וכו'.. ומתוך הדיון הזה הגענו למסקנה שיש
לאכול ארוחה מאוזנת והגדרנו לעצמנו מהי ארוחה מאוזנת.

עד כה ענינו לעצמנו על השאלה מהי ארוחה מאוזנת? ומכאן רצינו להמשיך אך שוב
שאלנו את עצמנו – כיצד?

למי אנו מכינים את התפריטים? מהם אוהבים לאכול? האם הם צמחוניים?
טבעוניים? אוכלי כל? - כיצד נבדוק ונקבל מידע על כך?
התלמידים החליטו שלא כדאי סתם להכין תפריטים צריך קודם לברר מהי
האוכלוסייה, הם החליטו שיש לשאול, לערוך סקר בקרב האנשים. התלמידים
ערכו שני סוגי סקרים: איזה מזון האנשים אוהבים לאכול? וסקר לסוגי אוכלים.
(כמה אנשים טבעוניים, צמחוניים וכו'...)

התלמידים ארגנו את הנתונים שהם קבלו (הארגון נעשה ב-EXCEL תוכנה
שהתנסו בה מעט בעבר) וכמובן שהם ניתחו את התוצאות והסיקו מסקנות לגבי
המשך העבודה, למשל הם גילו שרוב האוכלוסייה היא אוכלת כל ושיש מעט
צמחוניים ושאין כמעט טבעוניים ולכן הם החליטו שאין צורך לבזבז כוח ולהכין
תפריט עם מאכלים טבעוניים, רוב התלמידים החליטו להכין תפריט לאוכלי כל
ורק שתי תלמידות החליטו להכין תפריט לצמחוניים שהרי הם היו במיעוט. הם
בדקו מהם המאכלים האהובים וניסו לשלבם בתפריט.

לאחר שהילדים ידעו מהי ארוחה מאוזנת והם הכירו את אוכלוסיית היעד לא נותר
להם איפוא – להכין את התפריטים.

אך שוב נעצרנו בצומת – כיצד נכין את התפריט? מה זה תפריט? איך הוא נראה?...

לשם כך התלמידים אספו תפריטים ממסעדות שונות, חקרו אותם (חקר
התפריטים נעשה בזוגות) ולבסוף התלמידים דווחו את ממצאיהם במליאה. בנינו
הכללות כיצד נראים התפריטים ומתוך זה החלטנו כיצד יראה התפריט שלנו.

הגענו למספר קריטריונים לדוגמא – מנה ראשונה, מנה עיקרית, קינוח ושתייה.
בראש התפריט יהיה כתוב שם המסעדה (שגם לגביו נערך דיון בפני עצמו ובסופו
הצבעה בה הוחלט על פי רוב ששם המסעדה תהיה – "המזנון ברקפתן" התפריט
יהיה אסתטי וכו'...

התלמידים היו צריכים לבנות תפריט שעמד בקריטריונים שהם הציבו אך יחד עם
זאת הייתה להם את האפשרות להוסיף לתפריט מעט מהטעם האישי שלהם
ומהיחוד שלהם לדוגמא – מי שרצה יכל להוסיף לתפריט פרסומת/כשרות/כתובת
המסעדה/ מבצעים וכו'

הקריטריונים שבנינו שמשו את התלמידים בהערכה כאשר הם העריכו את
התפריטים של עמיתיהם. האם התפריט עומד בקריטריונים? מהם נקודות החוזק
ומהם הנקודות לחיזוק?

כמובן שהערכה לא נעשתה רק בסוף. במהלך הלימוד התלמידים העריכו את
עבודותיהם השונות, אני הערכתי וכמובן גם חבריהם.

מלבד זאת הייתה גם הערכה מעצבת - כיצד התלמיד עבד עם חבריו? האם שיתף
פעולה? האם הכין את המטלות שנדרש וכיצד? וכו'..

הרפלקציות שנעשו במהלך הלימוד - מה עשינו עד כה? לאן אנו ממשיכים? כיצד?
מהם הקשיים? וכו'.. היו אף הם חלק מהערכה. כמו כן התוצר הסופי היווה חלק
מהערכה שהרי בו התלמיד מיזג את המידע שהוא רכש מתחילת לימוד הנושא. לא
נערך מבחן שסיכם את הנלמד.

התלמידים עיצבו תפריטים מקסימים ושילבו ציורים מהצייר.
השיא של לימוד הנושא היה לאחר שהתלמידים הכינו את התפריטים והשתמשו
בהם במסיבת מזון שערכנו עם ההורים, מסיבה בה התלמידים הציגו את דרך
עבודתם, הכינו ארוחה מאוזנת וכמובן השתמשו בתפריטים שלהם.

אני חייבת להגיד שחוויתי ביחד עם התלמידים חוויה שהרי גם אני לא ידעתי כיצד בדיוק נלמד מה נשאל? וכיצד הכל יתנהל? כיצד נצעד? ובמה נעזר? ידעתי אומנם מהי המטרה שהגדרנו לעצמנו בתחילת הנושא אך לא ציפיתי שהלמידה תהיה מגוונת כל כך, עשירה בתכנים, חווייתית לילדים. לימוד הנושא בכתה חיזק לי האת הדרך בה אני מאמינה - שיש לשתף את הלומד בתכנים, בדרך, בהחלטות, ובהערכה על מנת שהלמידה תהיה משמעותית עבורו וכמובן גם יצירתית.